

Hannah Arendt MI, MENEKÜLTEK

Először is, nem szeretjük, ha „menekülteknek” neveznek. Mi „jövevényeknek” vagy „emigránsoknak” hívjuk egymást. Az újságjaink a „német ajkú amerikaiak” lapjai, és amennyire én tudom, Hitler üldözöttjeinek soha nem volt olyan társasága, amelynek nevében szerepelt volna a menekült szó.

A menekült azért kényszerül menedéket keresni, mert elkövetett valamit vagy a politikai nézeteiért üldözik. Nos, nekünk is menedéket kellett keresnünk, de semmit nem követtünk el és a legtöbbünknek eszébe se jutott, hogy radikális nézeteket valljon. Megváltoztattuk a „menekült” szó jelentését. Most már az a „menekült”, aki szerencsétlenségére anyagi javak nélkül érkezik egy új országba és a menekültügyi bizottságok segítségére szorul.

az úgynevezett zsidókérdés

A háború kitörése előtt még érzékenyebben reagáltunk, ha menekülteknek neveztek. Minden tőlünk telhetőt elkövettünk, hogy bizonyítsuk a többieknek: csupán közönséges emigránsok vagyunk. Kijelentettük, hogy szabad akarattunkból távoztunk a hazánkból az általunk választott országba, és tagadtuk, hogy a helyzetünknek bármi köze lenne „az úgynevezett zsidókérdéshez”. Igen, „emigránsok” és „jövevények” voltunk, és azért hagytuk el az országunkat, mert egy szép napon már nem felelt meg számunkra ott az élet, pusztán anyagi okokból. Csupán újra fel akartuk építeni az életünket, ennyi az egész. Ha valaki újra akarja építeni az életét, erősnek és optimistának kell lennie. Tehát nagyon optimisták vagyunk.

Az optimizmusunk valóban csodálatraméltó, még ha csak mi magunk látjuk is így. Küzdelmünk történetét végre megismerte a világ. Elvesztettük az otthonunkat, azaz a mindennapi élet meghittségét. Elvesztettük a foglalkozásunkat, azaz a meggyőződést, hogy van valami hasznunk a világban. Elvesztettük a nyelvünket, természetes reakcióinkat, az egyszerű gesztusokat, az érzések keresetlen kifejezését. Rokonaink a lengyel gettókban maradtak, legjobb barátainkat koncentrációs táborokban ölték meg – szétszakadt a magánéletünk.

Ennek ellenére, amint megmenekültünk – és legtöbbünknek számos alkalommal meg kellett menekülnie –, elkezdtek új életünket, és igyekeztünk nagyon pontosan követni megmentőink tanácsait. Azt mondták, felejtsünk; és gyorsabban felejtettünk, mint bárki képzelte volna. Barátságosan emlékeztettek, hogy az új ország új otthont ad, ezért csupán négy hetet töltöttünk Franciaországban vagy hat hetet Amerikában, és máris úgy tettünk, mintha franciák vagy amerikaiak volnánk. A még optimistábbak azt is hozzátették, hogy addigi életük öntudatlan száműzetésben telt, és csak az új országban tanulták meg, milyen az igazi otthon. Néha ugyan tiltakoztunk, amikor azt mondták, el kell felejtenünk a korábbi munkánkat, és a korábbi eszméinktől is nehéz megszabadulni, ha társadalmi helyzetünk forog kockán. A nyelv azonban nem jelent akadályt, az optimisták egyetlen év után úgy érzik, anyanyelvi szinten beszélnek az angolt, két év után pedig megesküdnének, hogy minden más nyelvnél jobban beszélnek – a németre meg alig emlékeznek.

Hogy minél hatékonyabban felejtsünk, igyekszünk elkerülni minden célzást a koncentrációs vagy internálói táborokra, amit szinte minden európai országban megtapasztaltunk, mert új hazánkban talán pesszimizmusnak vagy önbizalomhiánynak hiszik.

Hamburg-Amerika hajóút, jewishexponent.com

Meg aztán oly sokszor elmondták már: senki nem szereti hallani, hogy a pokol már nem csupán a vallásos hit és a fantázia része, hanem olyan valóságos, mint a házak, a kövek, a fák. Úgy tűnik, senki nem akarja tudomásul venni, hogy napjaink történelme új típusú emberi lényeket alkotott – akiket ellenségeik koncentrációs táborokba, barátaik internálói táborokba zárhatnak.

Még egymás között sem beszélünk a múltról. Inkább megtaláljuk a módját, hogy a bizonytalan jövőt irányítsuk. Mivel mindenki tervez és vágyakozik és reménykedik, mi is ezt tesszük. Az általános emberi hozzáálláson túl igyekszünk tudományosabb módszerekkel tisztázni a jövőt. Oly sok balszerencse után bombabiztos jövőt akarunk. Ezért magunk mögött hagyjuk a bizonytalan földet, és az égre emeljük tekintetünket. A csillagok megmondják – ha az újságok nem is –, hogy mikor győzik le Hitlert és mikor leszünk amerikai állampolgárok. Azt gondoljuk, a csillagok megbízhatóbb tanácsadók, mint a barátaink; például elárulják, melyik napon kell együtt ebédelnünk a jótevőinkkel, és melyik napon lesz a legnagyobb esélyünk kitölteni egy újabb, a jelenlegi életünket meghatározó kérdőívet a sok közül. Néha nem a csillagokra hallgatunk, hanem a kezünkön húzódó vonalakra vagy a kézírásunk jeleire. Így kevesebbet tudunk a politikai eseményekről, de egyre többet önmagunkról, habár a pszichoanalízis valahogy kiment a divatból. Elmúltak a boldog idők, amikor a felső tízezer unott dámái és urai kora gyermekkoruk derűs rosszalkodásairól beszéltek. Senki nem akar már kísértettörténeteket hallgatni; az igazi élményektől borzonganak. Nincs már szükség a múlt megbabonázására, mert így is a valóság foglya. Nyílt optimizmusunk ellenére ezért mindenféle mágikus trükkökkel hívjuk elő a jövő szellemét.

szívesebben lennék optimista

Nem tudom, milyen emlékek és gondolatok bújnak meg éjszaka az álmainkban. Nem merek információkat kérni, mert én is szívesebben lennék optimista. De néha arra gondolok, éjszakánként mégis gondolunk a halottainkra, és felidézzük az egykor szeretett verseket. Még azt is megértem, hogy a nyugati parton élő barátaink a kijárási tilalom alatt arra a fura gondolatra jutottak, hogy nem csupán „jövendő állampolgárok” vagyunk, hanem „ellenséges idegenek”.

Irving I. Herzberg haszid zsidó közösségről szóló sorozatából 1965, southwilliamsburgproject.weebly.com

Természetesen minden menekült tudja, hogy fényes nappal csak „technikai értelemben” vagyunk ellenséges idegenek. De ha technikai okok miatt nem hagyhatod el az otthonodat sötétedés után, nem könnyű elkerülni a borús gondolatokat, hogy vajon mi a valóság.

Nem, valami baj van az optimizmusunkkal. Vannak közöttünk olyan furcsa optimisták, akik miután sok-sok optimista beszédet mondtak, hazamennek és kinyitják a gázt vagy szokatlan módon használnak egy felhőkarcolót. Úgy tűnik, ezzel azt bizonyítják, hogy fennen hirdetett vidámságunk veszedelmes halálvágyon alapszik. Neveltetésünk szerint az élet a legfőbb jó és a halál a legnagyobb rossz, de láttuk és megtapasztaltuk, hogy van a halálnál is rosszabb – ám nem találtunk az életnél magasabb szintű eszmét. Így megszabadultunk a halálfélelemtől, de nem tudjuk és nem is akarjuk az életünket semmilyen ügyért kockáztatni. A harc helyett – vagy arról gondolkodva, hogyan védekezhetnénk – a menekültek hozzászórtak, hogy barátaik és rokonaik halálát kívánják. Ha valaki meghal, arra gondolunk, mennyi bajt úszott meg. És többen közülünk arra jutnak, hogy mi magunk is megúszhatnánk sok bajt, és ennek megfelelően

cselekszünk.

semmi baj nem történhet

1938 óta, amikor Hitler elfoglalta Ausztriát, láthattuk, milyen gyorsan lesz az ékesszóló optimizmusból néma pesszimizmus. Ahogy telt az idő, egyre rosszabb lett a helyzet – így még optimistábbak lettünk, és még gyakrabban fordultak elő öngyilkosságok. Schuschnigg idejében az osztrák zsidók vidám emberek voltak – minden pártatlan megfigyelő csodálta őket. Lenyűgöző volt a mély meggyőződésük, hogy velük semmi baj nem történhet. De amikor a német csapatok elfoglalták az országot és a gój szomszédok rátámadtak a zsidó otthonokra, az osztrák zsidók egymás után követtek el öngyilkosságot.

Más öngyilkosokkal ellentétben a mi barátaink nem magyarázzák meg tettüket, nem vádolják a világot, amely egy ártatlan embert arra kényszerített, hogy élete utolsó napjáig vidáman csevegjen és viselkedjen. A hátrahagyott levelek értelmetlen, sablonos dokumentumok. Nyitott sírjuk mellett ezért rövid, zavart és nagyon reménykedő beszédek hangzanak el. Senkit nem érdekelnek az indokok, mert úgy tűnik, mindannyian pontosan tudjuk, miről van szó.

Népszerűtlen tényekről beszélek, és tovább rontja a helyzetet, hogy állításaim alátámasztására nem használom a modern ember számára legmeggyőzőbb érveket – a számokat. Még azok a zsidók is, akik dühösen kétségbe vonják a zsidó nép létezését, a számok tekintetében tisztességes túlélési esélyt adnak – másként hogyan bizonyíthatnák, hogy csak néhány zsidóból lesz bűnöző, és háború idején számtalan zsidót ölnek meg jó hazafiként? A zsidó nép statisztikáinak fennmaradásáért tett erőfeszítéseiknek köszönhetjük, hogy tudjuk: a civilizált népek közül a zsidók körében volt a legalacsonyabb az öngyilkosságok száma. Elég biztos vagyok benne, hogy ezek az adatok már nem igazak, de állításomat nem tudom új számokkal, csak új tapasztalatokkal bizonyítani. Ez talán elegendő a szkeptikusoknak, akiket sosem lehetett igazán meggyőzni, hogy a koponya külső mérete megmutatja a benne rejlő tartalmat, és hogy a bűnügyi statisztikák pontosan kifejezik a nemzeti erkölcs szintjét.

Frederick Seidenstücker: Utcai árusítás, Berlin 1932, samgrubersjewishartmonuments.blogspot.com

Bárhol élnek ma európai zsidók, már nem a statisztika törvényei szerint viselkednek. Nemcsak a pánik sújtotta Berlinben és Bécsben, Bukarestben és Párizsban lesznek öngyilkosok, hanem New Yorkban és Los Angelesben, Buenos Airesben és Montevideóban is.

Ugyanakkor keveset hallunk a gettókban és koncentrációs táborokban elkövetett öngyilkosságokról. Igaz, nagyon kevés hír jut el Lengyelországból, de viszonylag sokat tudunk a német és francia koncentrációs táborokról.

Például a gursi táborban, ahol alkalmam volt eltölteni némi időt, csak egyszer hallottam öngyilkosságról, amikor afféle tiltakozásként kollektív akciót javasoltak, hogy idegesítsék a franciákat. Amikor néhányan megjegyeztük, hogy éppen „pour crever” kerültünk oda, az általános hangulat hirtelen bösz életvágyba fordult. Akkor az volt az általános nézet, hogy abnormálisan aszociális és az eseményeket nem ismerő ember az, aki a történeteket személyes és egyéni balszerencséjével magyarázza, és ezért életének személyesen és egyénileg vet véget. De ugyanezek az emberek, amikor visszatértek egyéni életükhöz és szembenéztek látszólag egyéni problémáikkal, visszatértek az eszelős optimizmushoz, amit csak egy lépés választ el a kétségbeeséstől.

negatív szabadság

Mi vagyunk az első nem vallásos zsidók, akiket üldöznek – és mi vagyunk az elsők, akik nem csak *in extremis* válaszolunk öngyilkossággal. Talán igazuk van a filozófusoknak, akik azt tanítják, hogy az öngyilkosság az emberi

szabadság utolsó és legfőbb biztosítéka: bár nem mi magunk hozzuk létre az életünket vagy a világot, amiben élünk, szabadságunkban áll elhajtani ezt az életet és elhagyni a világot. Az istenfélő zsidók természetesen nem élhetnek ezzel a negatív szabadsággal, számukra az öngyilkosság gyilkosság, amelynek során az ember elpusztítja, amit képtelen megteremteni, és ezzel beavatkozik a Teremtő jogkörébe. *Adonai natan veadonai lakach* („Az Úr adta, az Úr elvette”), és hozzáteszik: *baruch shem adonai* („legyen áldott az Úr neve”). Számukra az öngyilkosság a gyilkossághoz hasonló, a teremtést támadó, blaszfém cselekedet. Ha valaki megöli magát, azzal azt fejezi ki, hogy nem érdemes élni, és a világ nem érdemes rá, hogy megóvja őt.

Öngyilkosaink mégsem örült lázadók, akik dacosan ellenszegülnek az életnek és a világnak, és önmagukkal együtt az egész világegyetemet akarják elpusztítani. Csendesen, szerényen tűnnek el, mintha bocsánatot kérnének a problémáikra talált erőszakos megoldásért. Véleményük szerint a politikai eseményeknek semmilyen hatása nem volt egyéni életükre; csak a személyiségükben hisznek, akár jó, akár rossz a soruk. Úgy érzik, rejtélyes hiányosságokkal kell megküzdeniük, amelyek meggátolják a boldogulásukat. Mivel kisgyerekkoruktól hozzászoktak, hogy megilleti őket egyfajta életmód, ha nem sikerül fenntartaniuk ezt a szintet, saját kudarcukként élik meg. Optimizmusuk hiú próbálkozás, hogy a víz fölött tartsák fejüket. A vidám álca mögött folyamatosan a kétségbeeséssel küzdenek. Haláluk végül egyfajta önzés jele.

Ha megmenekültünk, megalázottnak érezzük magunkat, ha segítséget kapunk, lealacsonyítónak érezzük. Örülten küzdünk, hogy magánéletünk legyen, egyéni végzettel, mert rettegünk attól, hogy a *schnorrerek* szerencsétlen tömegébe tartozhatunk, akikre korábbi jótékonykodásaink miatt jól emlékszünk. Ahogy korábban nem tudtuk megérteni, hogy az úgynevezett *schnorrer* a zsidó végzet jelképe, és nem csupán egy *shlemil*, ma nem érezzük, hogy jár nekünk a zsidó szolidaritás, és nem ismerjük fel, hogy mi magunk kevésbé aggódunk, mint az egész zsidó nép. Néha a megértésnek ezt a hiányát a védelmezőink is alátámasztják. Emlékszem egy nagy párizsi jótékonyági koncert rendezőjére, aki ha névjegykártyát kapott egy német-zsidó értelmiségitől, amin az elkerülhetetlen Dr. állt, hangosan felkiáltott: „Herr Doktor, Herr Doktor, Herr Schnorrer, Herr Schnorrer!”

Az ilyen kellemetlen élményekből egyszerű következtetéseket vontunk le. Többé nem elegendő a filozófia doktorának lenni; megtanultuk, hogy az új élet építéséhez először a régit kell feljavítani. Bájos kis tündérmesét találtunk ki, hogy megmagyarázzuk a viselkedésünket. Képzeljünk el egy kétségbeesett emigráns tacsót, amint bánatában így szól: „Hajdanán, amikor még bernáthegyi voltam...”

nehogy bárki megsejtse

Barátaink, akiket lenyűgözött a sok sztár és híres ember, nem igazán értették, hogy a múlt fényűzését leíró elbeszéléseink mélyén egyszerű emberi igazság húzódik: hajdanán fontosak voltunk, a barátaink szerettek, és a főbérő tudta, hogy kifizetjük a lakbért. Hajdanán élelmiszert tudtunk vásárolni, és utazhattunk a földalattin anélkül, hogy bárki nem kíváncsi személyeknek mondott volna. Kicsit hisztérikusak lettünk, amikor az újságírók felfedték kilétünket és nyilvánosan azt mondogatták, hogy ne legyünk már ilyen nem kíváncsiak, amikor tejet vagy kenyeret vásárolunk. Elgondolkodtunk, mit tehetnénk, mert már most is átkozottul óvatosak voltunk életünk minden pillanatában, nehogy bárki megsejtse, kik vagyunk, milyen útlevelünk van, hol töltötték ki a születési anyakönyvi kivonatunkat – és hogy Hitler nem kedvel minket. Mindent megtettünk, hogy beilleszkedjünk egy olyan világba, ahol élelmiszervásárlás közben is a politika jár az emberek fejében.

Ilyen körülmények között a bernáthegyiek egyre nagyobbra és nagyobbra nőnek. Sosem felejttem el a fiatalembert, aki mikor felajánlottak neki egyfajta munkát, felsóhajtott és így szólt: „Nem tudják, kivel beszélnek. Én hajdanán a Karstadt (egy nagy berlini áruház) szekcióvezetője voltam.” És ott a középkorú férfi mély kétségbeesése, aki menekülést keresve különféle bizottságok számtalan kifogását végighallgatta, végül feljajdult: „De hiszen itt senki nem tudja, ki vagyok!”. Mivel senki nem vette figyelembe az emberi méltóságát, rákapott, hogy táviratokat küldjön híres személyiségeknek és nagyhatalmú rokonainak. Hamar megtanulta, hogy ebben az örült világban sokkal könnyebb „nagy embernek” lenni, mint emberi lénynek.

Kávészó és cukrászda bejárata, Berlin 1926, samgrubersjewishartmonuments.blogspot.com

Minél kevésbé dönthetjük el, kik vagyunk és hogyan akarunk élni, annál inkább rászorulunk, hogy nagyozoljunk, elrejtjük a tényeket, szerepeket játszunk. Elüldöztek Németországból, mert zsidók voltunk. De amint átléptük a francia határt, „boche”-ok lettünk. Még azt is mondták, hogy ha igazán ellenezzük Hitler rasszista elméleteit, el kell fogadnunk ezt a megnevezést.

Hét éven keresztül próbáltunk röhejes módon helyt állni a francia honpolgár szerepében – legalább jövődöbeli polgárként; de amikor kitört a háború, „boche”-okként internáltak minket. Idő közben azonban sokunkból olyan lojális francia lett, hogy képtelenek voltunk kritizálni a francia kormány utasításait, ezért kijelentettük, hogy teljesen rendben van, ha internálnak. Mi voltunk az első „*prisonniers volontaires*” a történelemben. Amikor a németek megszállták az országot, a francia kormánynak csak a nevet kellett megváltoztatni: németekként zártak börtönbe, és zsidókként nem engedtek szabadon.

Ugyanez a történet játszódott le a világon mindenütt, újra meg újra. Európában a nácik elvették a tulajdonunkat, Brazíliában a *Bund der Auslandsdeutschen* leglojálisabb tagjaiként vagyonunk 30 %-át kell átadnunk. Párizsban zsidóként nem hagyhattuk el este nyolc után az otthonunkat, Los Angelesben azért korlátozzák a mozgásunkat, mert „ellenséges idegenek” vagyunk. Személyiségünk olyan gyakran változik, hogy már senki nem tudja, kik is vagyunk valójában.

Sajnos, akkor sem jobb a helyzet, ha zsidókkal találkozunk. A francia zsidók biztosra vették, hogy minden zsidó, aki a Rajnán túlról érkezik, ahogy ők nevezték, *Polak* – a német zsidók őket *Ostjuden*nek hívták. De a valóban Kelet-Európából érkező zsidók nem osztották francia testvéreik véleményét, és *Jaেকে*-nek nevezték minket. A *Jaেকে*-gyűlölők gyermekei – a második generáció, amely már Franciaországban született és megfelelően asszimilálódott – a francia zsidó felső osztályhoz igazodtak. Így ugyanabban a családban az apa *Jaেকে*-nek, a fia meg *Polak*nak

nevezett minket.

íratlan társadalmi törvények

A háború kitörése és az európai zsidóságot ért katasztrófa óta már maga a menekült státuszunk megakadályozta, hogy a helyi zsidó társadalommal keveredjünk, és a néhány kivétel csak erősítette a szabályt. Bár ezeket az íratlan társadalmi törvényeket nyilvánosan senki nem ismerte el, a közvélemény erejével hatottak. Az ilyen néma vélemény és gyakorlat sokkal erősebben befolyásolja a mindennapi életünket, mint a vendégszeretetről és a jóakaratról szóló hivatalos közlemények.

Az ember társas lény, és nehéz az élet, ha a társadalmi kötelékek megszakadnak. A társadalom szövetébe ágyazva sokkal könnyebb megtartani az erkölcsi parancsokat. Nagyon kevés ember képes megőrizni a tisztességét, ha a társadalmi, politikai, jogi helyzete teljesen összezavarodik. Mivel közülünk kevesekben volt elég bátorság, hogy a társadalmi vagy jogi helyzetünk megváltoztatásáért küzdjünk, sokan úgy döntöttek, inkább az identitásukat változtatják meg. És ettől a különös viselkedéstől minden még rosszabb lesz. A manapság tapasztalható zűrzavar részben miattunk alakult ki.

Egyszer majd valaki megírja a német zsidók emigrációjának igaz történetét, és azzal kell kezdenie, hogy lefesti a berlini Kohn urat, aki mindig is 150%-os német volt, egy német szuperhazafi. 1933-ban Kohn úr Prágában talált menedéket, és nagyon hamar elkötelezett cseh hazafi lett – éppen olyan igaz és hű cseh hazafi, mint amilyen német hazafi volt. Telt-múlt az idő és 1937-ben a cseh kormány a nácik nyomására elkezdte kiutasítani a zsidó menekülteket, annak ellenére, hogy jövőendő cseh polgárként milyen elkötelezettek voltak. A mi Kohn urunk Bécsbe ment, és hogy be tudjon illeszkedni, határozott osztrák hazafiságot kellett mutatnia. A német megszállás miatt tovább menekült, de rosszkor érkezett Párizsba, és nem kapott rendes tartózkodási engedélyt. Mivel az ábrándozás addigra már jól ment neki, elhatározta, hogy nem veszi komolyan az adminisztratív akadályokat, mert biztos volt benne, hogy Franciaországban éli le hátralévő életét.

Közel-keleti bevándorlók a zsidók átmeneti menedékhelye előtt, 1965, jewishmuseum.org.uk

Ezért úgy alkalmazkodott a francia nemzethez, hogy „közös” őszünkkel, Vercingetorixszal azonosította magát. Talán jobb, ha nem folytatom Kohn úr kalandjait. Amíg Kohn úr nem határozza el magát, hogy az legyen, ami: zsidó, addig senki meg nem mondhatja, milyen bolond változások várnak még rá.

nem akarunk menekültek lenni

Ha valaki el akarja veszíteni önmagát, az emberi létezés lehetőségeinek végtelen számát fedezi fel, ami éppen olyan végtelen, mint a teremtés. De az új személyiség helyreállítása éppen olyan nehéz – és reménytelen –, mint az új világ teremtése. Bármit teszünk, bárminek adjuk ki magunkat, csak az eszelős vágyakozást fedjük fel, hogy meg akarunk változni, nem akarunk zsidók lenni. Minden tevékenységünket a cél szolgálatába állítjuk: nem akarunk menekültek lenni, mert nem akarunk zsidók lenni; úgy teszünk, mintha angol anyanyelvűek lennénk, mert a németajkú emigránsokat az elmúlt években a zsidókkal azonosították, nem akarjuk hontalannak hívni magunkat, mert a világ hontalanjainak nagy többsége zsidó; akár lojális hottentottává is válunk, csak hogy elrejtjük a tényt: zsidók vagyunk. Nem sikerül, és nem sikerülhet, ezért „optimizmusunk” álcájában könnyen felfedezhető az asszimiláltak reménytelen szomorúsága.

A német zsidókkal az asszimiláció szó „mély” filozófiai jelentést kapott. Alig felfogható, mennyire komolyan vettük. Az asszimiláció nem azt jelentette, hogy szükségképpen alkalmazkodunk az országhoz, ahol történetesen születünk és a néphez, amelynek nyelvét történetesen beszéljük. Elvben mindenhez és mindenkihez alkalmazkodunk. Ezt a hozzáállást egy honfitársam szavaiból értettem meg, aki jól tudta, hogyan fejezze ki érzéseit. Éppen akkor érkezett Franciaországba, és azonnal megalapított egy alkalmazkodási társaságot, amelynek német zsidó tagjai arról győzködtek egymást, hogy valójában már franciák. Első beszédében azt mondta: „Jó németek voltunk Németországban, ezért jó franciák leszünk Franciaországban.” A közönség lelkesen tapsolt, senki nem nevetett, boldogok voltunk, hogy végre tudjuk, hogyan kell a lojalitásunkat bizonyítani.

Ha a hazafiság rutin és gyakorlat kérdése volna, mi lennénk a leghazafiasabb nép a világon. Térjünk csak vissza Kohn úrhoz: rajta nyilván senki nem tesz túl. Ő az ideális emigráns, aki mindig, minden országban, ahová szörnyű sorsa sodorja, megtekinti és megszereti a hegyeket. De mivel a hazafiságot a közvélekedés szerint nem a gyakorlat teszi, nehéz meggyőzni az embereket ismételt átalakulásunk komolyságáról. A küzdelem miatt a saját társadalmunk is intoleráns lesz; a saját csoportunkon kívül teljes megerősítést követelünk, mert a helyiektől nem kaphatjuk meg. A helyiek, amikor hozzánk hasonló furcsa lényekkel találkoznak, gyanakodni kezdenek; az ő szemszögükből nézve törényszerűnek tűnik, hogy csakis a szülőföldünk iránti lojalitás érthető. Ez nagyon megkeseríti az életünket. Talán legyűrhetnénk a gyanakvásukat, ha elmagyaráznánk, hogy zsidóként a szülőföldünk iránt érzett hazafiság is ugyancsak különösen jelentkezett. Habár valóban őszinte volt és mélyen gyökerezett. Vastag köteteket írtunk, hogy bebizonyítsuk; komoly bürokráciát tartottunk fenn, hogy kutassa a múltját és megmagyarázza a statisztikai adatokat. Tudósaink filozófiai elmélkedéseket írtak az eleve elrendelt harmóniáról, amelyben együtt élnek zsidók és franciák, zsidók és németek, zsidók és magyarok, zsidók és...

Németországi zsidó menekültek érkeznek Angliába, washingtonpost.com

A manapság olyan gyakran kétségbevonott lojalitásunknak hosszú története van. 150 év asszimilált zsidóságnak története ez, akik sosem látott mutatóvannal álltak elő: miközben folyamatosan azt bizonygatták, hogy nem zsidók, mindvégig megőrizték zsidóságukat.

Az Odüsszeuszként bolyongók kétségbeesett zavara, akik nagy elődjüktől eltérően egyáltalán nem tudták, kicsodák, könnyen megmagyarázható identitásuk megőrzésének mániákus elutasításával. Ez a mánia sokkal régebbre nyúlik vissza a tíz évnél, ami felfedte létezésünk mély abszurditását. Olyanok vagyunk, mint a kényszerképzetes emberek, akik folyton kiagyalt stigmájukat takargatják. Ezért lelkesedünk minden új lehetőségért, ami csupán mert új, csodát tehet. Minden új nemzetiség lenyűgöz, mint kövérkés nőt az új ruha, amiben talán karcsúbbnak látszik a dereka. De csak addig tetszik az új ruha, amíg hisz a csodatévő képességében, és elhajítja, amint rádöbben, hogy nem változtatta meg az alakját – sem a helyzetét.

nagyszerű társadalmi fegyver

Különösnek tűnhet, hogy furcsa álcáink látható haszontalansága sem tántorít el minket. Igaz, az ember ritkán tanul a történelemből, de az is igaz, hogy a személyes tapasztalatból tanulhat, ha, mint a mi esetünkben, újra és újra megismétlődik. De mielőtt bárki megkövezne, ne feledjük, hogy a zsidóság nem ad semmilyen jogi státuszt a

világban. Ha bevallanánk az igazat, hogy csak zsidók vagyunk, kiszolgáltatnánk magunkat, hiszen a zsidókat nem védi semmilyen különleges törvény vagy politikai egyezmény, nem többek emberi lényeknél. Alig tudok ennél veszélyesebbet elképzelni, hiszen olyan világban élünk, amelyben már jó ideje nincsenek csupán emberi lények; amióta a társadalom felfedezte a diszkriminációt mint nagyszerű társadalmi fegyvert, amivel egyik ember vérontás nélkül ölheti meg a másikat; amióta az útlevelek és születési anyakönyvi kivonatok, sőt a jövedelemadó papírok nem csupán formális dokumentumok, hanem a társadalmi helyzetet szabályozó adatok. Igaz, hogy legtöbbünk a társadalmi normáktól függ, és elveszítjük az önbizalmunkat, ha a társadalom elutasít minket, ezért hajlandóak vagyunk – mindig is hajlandóak voltunk – megfizetni az árát, hogy a társadalom elfogadjon. De az is igaz, hogy nagyon kevesen közülünk, akik megpróbálták az alkalmazkodás és az asszimiláció trükkjei és viccei nélkül boldogulni, sokkal nagyobb árat fizettek, mint amilyet megengedhettek volna maguknak: néhányan még azt a kevés esélyt is kockára tették, amely a jogfosztottaknak is jár ebben a feje tetejére állt világban.

Ezt a néhány embert Bernard Lazare nyomán „tudatos páriáknak” nevezhetjük, és csupán a közelmúlt eseményeivel éppen olyan nehéz megmagyarázni a viselkedésüket, mint Kohn úrét, aki minden módon próbált felkapaszkodni. Mindkét viselkedés a 19. század szülötte, amely nem ismerte a jogi vagy politikai jogfosztottságot, de pontosan tudta, kik a társadalmi páriák és ellenpárjuk, a társadalmi parvenük. A modern zsidó történelem, amely az udvari zsidókkal kezdődött és a zsidó milliárdosokkal és jótékonykodó emberbarátokkal folytatódott, szívesen megfeledkezne a zsidó hagyomány másik vonaláról – Heine, Rahel Varnhagen, Shólem Aléchem, Bernard Lazare, Franz Kafka, sőt Charlie Chaplin hagyományáról. A zsidó kisebbség hagyománya ez, akik nem akartak felkapaszkodni, akik inkább a „tudatos pária” szerepét választották.

Zsidó utasok, thecronicleherald.ca

Minden feldicsért zsidó tulajdonság – a „zsidó szív”, humanitás, humor, érdek nélküli intelligencia – a páriák tulajdonságai. Minden zsidó hiba – a tapintatlanság, politikai ostobaság, kisebbségi érzés és pénzkuporgatás – a felkapaszkodottak jellemzői. Mindig voltak zsidók, akik úgy gondolták, nem éri meg humánus hozzáállásukat, valóságérzéküket felcserélni a kasztszellem szűkösségére vagy a pénzügyi tranzakciók alapvető irrealitására.

mert engedték

A történelem a jogfosztottak szerepébe kényszerítette a páriákat és a parvenüket egyaránt. Az utóbbiak még nem fogadták el Balzac bölcsességét „On ne parvient pas deux fois”; ezért nem értik az előbbieket vad álmait, és szégyenkeznek, hogy osztozniuk kell a sorsukban. Azok a menekültek, akik ragaszkodnak hozzá, hogy elmondják az igazságot, még ha „illetlen” is, a népszerűtlenségért cserébe felbecsülhetetlen értékű előnyhöz jutnak: a történelem többé nem csukott könyv számukra, és a politika nem a gójok előjoga. Tudják, hogy az európai zsidók jogfosztását hamarosan számos európai nemzet jogfosztása követte. Az országról országra űzött menekültek népük előőrsei – ha megőrzik az identitásukat. Most először a zsidó történelem nem külön zajlik, hanem szorosan összefonódik más nemzetek történelmével. Az európai nemzetek közötti jó viszony akkor és azért bomlott fel, mert engedték, hogy leggyengébb tagjukat kizárják és üldözzék.

A cikk 1943-ban a The Menorah Journal című lapban jelent meg. A fordítást a Szent István Társulatnál Hidvégi Máté szerkesztésében készülő Holocaust-szöveggyűjteményből a szerkesztő engedélyével közöljük.